

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА МЕТОДІВ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

Анотація. Визначено особливості методів банківського кредитування та їх відображення в обліку.

Аннотация. Раскрыты особенности методов банковского кредитования и их отражение в учете.

Annotation. Features of methods of bank crediting and their reflection in the account are considered.

Ключові слова: кредит, кредитна лінія (обов'язкова, невідновлювальна, відновлювальна та підтверджувальна).

На сьогоднішньому етапі економічної нестабільності заслуговує на увагу тема банківського кредитування, оскільки це головне джерело забезпечення грошовими ресурсами поточної господарської діяльності підприємств незалежно від форми власності та сфери господарювання.

Крупка М. І. та Скаско О. І. [1] наголошують на тому, що кризові явища в економічній системі практично підірвали фінансову стійкість більшості підприємств, унаслідок чого різко скоротилась кількість надійних фірм-позичальників, тому кредитні операції залишаються головним видом активних операцій комерційних банків, у який вкладається переважна більшість залучених банками ресурсів.

Метою роботи є дослідження сутності та методів банківського кредитування.

Завдання дослідження полягає у визначенні сутності та методів банківського кредитування, а також розгляді їх облікового відображення.

Об'єктом дослідження є методи банківського кредитування.

Надання кредиту – це специфічна форма грошових відносин, яка має власні особливості, пов'язані з обслуговуванням усього процесу відтворення та забезпеченням його безперервності. У цьому плані база функціонування кредитних відносин – тимчасове вивільнення грошових коштів та поява тимчасової потреби в них.

Об'єктивні відхилення фактичної потреби господарюючих суб'єктів у фінансуванні їх господарської діяльності залежать від багатьох факторів: капіталомісткості виробничої діяльності; сезонності виробництва; співвідношення між тривалістю виробництва, коливанням цін на неї та ін. У зв'язку з цим з'являється можливість заповнювати тимчасову нестачу коштів одних господарюючих суб'єктів за рахунок тимчасового надлишку коштів інших.

З одного боку, природа кредитної угоди зумовлює необхідність майнової відповідальності її учасників за виконання прийнятих на себе зобов'язань, з іншого – обов'язковою умовою виникнення кредитних відносин є збігання інтересів кредитора і позичальника. Вирішальне значення при цьому має узгодження таких характеристик, як забезпеченість позики, термін кредитування, рівень відсоткової ставки та розміщення коштів.

Таким чином, як економічна категорія кредит – це сукупність відповідних економічних відносин між кредитором та позичальником з приводу поворотного руху вартості. Суб'єктами кредитної угоди можуть виступати будь-які юридично самостійні господарюючі одиниці, що вступають у відносини тимчасового запозичення вартості в грошовій або товарній формі. Об'єкт кредитної угоди – позикова вартість, відокремлення якої пов'язане з характером руху від кредитора до позичальника та від позичальника до кредитора. Необхідність повернення позикової вартості позичальником зумовлюється збереженням права власності на неї кредитора, а забезпечення повернення досягається в процесі використання позикової вартості в господарській діяльності позичальника. При цьому основними стимулюючими мотивами кредитних угод з боку кредитора є одержання доходу у вигляді позикового відсотка (який відображається на кореспондентському рахунку 6390), а з боку позичальника – покриття нестачі власних ресурсів і отримання доходу в результаті використання позикової вартості (відображається на кореспондентському рахунку банку 7390).

Отже, у банківській практиці застосовуються два основних методи кредитування. Перший метод кредитування полягає в тому, що кредит надається на певний строк у декілька тижнів, місяців або років і пов'язаний із потребами позичальника в грошових коштах для фінансування цільової потреби.

Другий метод кредитування полягає у наданні банком позичальнику позики в межах заздалегідь визначеного ліміту кредитування на певний період часу на покриття його потреби в короткострокових коштах. Такий метод кредитування називається кредитною лінією. Для банку відкрити кредитну лінію для позичальника означає взяти на себе певне забалансове зобов'язання про надання грошових коштів.

У банківській практиці виділяють два види кредитних ліній: невідновлювальну та відновлювальну.

У разі відкриття невідновлювальної кредитної лінії ліміт кредитування запроваджується у вигляді ліміту видачі, тобто банк бере на себе зобов'язання надати позику в певному розмірі.

При відкритті відновлювальної кредитної лінії ліміт кредитування визначається у вигляді ліміту заборгованості з позики. Це дозволяє підприємству-позичальнику отримати позику у межах встановленого ліміту. За відкриття кредитної лінії банк отримує комісію.

Підтверджена кредитна лінія передбачає домовленість щодо наміру банку кредитувати і надати позику згідно з заявкою клієнта, але лише у невідкладному випадку, тому клієнт мало зацікавлений у такій кредитній лінії. Ставка відсотка за такою кредитною лінією може заздалегідь не визначатися.

Обов'язкова кредитна лінія – це контрактне зобов'язання, згідно з яким банк зобов'язується у письмовій формі кредитувати клієнта за його проханням відповідно до термінів та умов, які передбачені кредитною угодою. Банк може відмовити у кредитуванні лише у разі, коли виявить реальне погіршення фінансового стану позичальника або порушення ним умов кредитної угоди.

Нині комерційні банки переважно використовують метод індивідуального підходу до клієнта при видачі кожної окремої позики, а метод відкриття кредитної лінії практикують у відносинах із позичальниками, які мають надійну репутацію.

Таким чином, щоб надати кредит клієнту, комерційні банки формують резерви на покриття можливих втрат за активами у національній та іноземній валютах, включаючи розміщені депозити, надані кредити, придбані цінні папери, дебіторську заборгованість та інші активи.

Процедура формування або донарахування резервів відображається таким бухгалтерським проведенням:

Дт "Відрахування у резерви";

Кт "Резерв під заборгованість за кредитами";

а зменшення резервів – проведенням:

Дт "Резерв під заборгованість за кредитами";

Кт "Відрахування у резерви".

Отже, НБУ визначає розміри, порядок формування та використання резервів банків та кредитних установ для покриття можливих втрат за кредитами, резервів для покриття валютного, відсоткового та інших видів фінансового ризику банків.

Таким чином, перерозподіл кредитних ресурсів має цілу низку переваг перед іншими способами розміщення грошових коштів. По-перше, обсяг кредитних ресурсів за своїм потенціалом значно перевищує обсяг ресурсів, які розподіляються через банківську сферу. По-друге, поверненість кредиту дозволяє надавати ресурси в позику багатократно, що також розширює можливості функції перерозподілу.

Тема банківського кредитування потребує подальшого дослідження, тому що на сьогодні функціонування кредитних засобів обігу вже не носить характеру тимчасового заміщення реальних грошей.

Наук. керівн. Глебова Н. В.

Література: 1. Крупка М. І. Тенденції та проблеми формування ринку кредитних послуг в Україні / М. І. Крупка, О. І. Скаско // Вісник Нац. Банку України. – 2008. – № 11. 2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 09. 02. 2006 р. № 342 – IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>. 3. Олексієнко М. С. Кредит і кредитні правовідносини: економічна природа і практика законодавчого регулювання / М. С. Олексієнко. – К. : Либідь, 2007.